

April 2,2009

K ho ch c u nguy kinh t đã đ c ph bi n và b t đ u thi hành t ng chi ti t, tu n này m t tr n đ i ngo i c a M có nh ng bi n chuy n n i b t. Sau hai tháng t u ch c, T ng Th ng Barack Obama l n đ u tiên xu t ngo i đ i Âu châu, tr c h t đ n đ h i ngh G-20 t i London v i các c ng qu c kinh t , r i đ n Pháp đ l k ni m 60 năm thành l p kh i NATO (Liên minh B c Đ i Tây D ng ch ng Liên Xô), k đó đ n Prague, th đô Ti p Kh c đ đ c di n văn v v n đ lan truy n vũ khí, và sau h t đ n thăm Th Nhĩ K , m t n c đông dân H i giáo đ ng hàng th 5 trên th gi i. Cùng th i đ i m, vào th ba tu n này, Ngo i tr ng Hillary Clinton đ n The Hague, th đô Hòa Lan, đ cu c h i ngh qu c t v v n đ hòa bình cho Afghanistan.

M t tr n đ t ng t bành ra quá r ng, nên tu n này tôi mu n nh n đ n cu c h p Hòa Lan tr c, vì đây là m t cu c h p đ th ng có quy mô r t l n. H i ngh này do T ng th ký LHQ Ban Ki-moon, Ngo i tr ng Hòa Lan Maxime Verhagen và T ng Th ng Hamid Karzai c a Afghanistan đ ng ch t a, có đ i di n c a 80 n c và các t ch c phi-chính ph (NGO) tham đ , đ c m nh danh là H i ngh qu c t m u c u hòa bình cho Afghanistan. Quân đ i M và m t s đ ng minh NATO đang lâm chi n t i n c này, b i th vi c t ch c m t cu c h p nh v y có th đã làm B Ng ai giao M ph i chu n b c p t c c tháng tr i.

Đ i m đ c bi t c a cu c h p này là có Th tr ng Ngo i giao c a Iran Medhi Akhundzadeh tham đ . V i s hi n di n c a bà Clinton và phái đoàn M , ng i ta đ đoán s có bi n chuy n m i trong m i quan h gi a hai n c. M i quan h này đã b đ t đ o n t 30 năm qua. Đ u năm 1979, t ch c H i giáo Shi-a c a Đ o tr ng Khomeini đã làm cách m ng l t đ Qu c V ng Pahlavi khi n v vua này và gia đình ph i ch y qua M . Khomeini thi t l p ch đ th n quy n, quân Shi-a chi m tòa Đ i s M Teheran vào cu i năm 1979, b t 52 nhân viên S quán làm con tin, gây ra m t cu c kh ng ho ng qu c t , đ n năm 1980 nh áp l c c a H i Đ ng B o An LHQ, các con tin M m i đ c phóng thích, t đó hai bên đ n giao. Năm 2001 sau v kh ng b đánh M , trong bài di n văn v Tinh tr ng Liên Bang, T ng Th ng George W. Bush li t ba n c Iran, Iraq và B c Hàn vào cái “Tr c” Tam Ác và th s tiêu di t h t.

Khi M đánh Iraq, Iran v n có thù v i Saddam Hussein nên âm th m m ng r . Nh ng đ n khi M b k t vì kh ng b al-Qaida len l i đ n liên minh v i tàn quân Sun-ni c a Hussein, Iran ng m ng m ti p t vũ khí cho dân Iraq theo h Shi-a gây ra các v t n công M , đ ng th i tàn sát nh ng ng i g c Sun-ni. Iraq ch có 32% dân theo h Sun-ni, nh ng h đ c Saddam Hussein (Sun-ni) nâng đ chi m quy n đ c đoán, gây h n thù v i đa s dân theo h Shi-a kho ng 65%. M i h n thù gi a Shi-a và Sun-ni ngày càng gay g t Iraq.

Bây gi trong cu c h p Hòa Lan v v m u c u hòa bình cho Afghanistan, M mu n gì m t n c Iran mà đa s là dân Shi-a? Theo th ng kê năm 2006, trên toàn th gi i dân H i giáo Sun-ni chi m 80%, còn dân theo h Shi-a ch có 20%. Hôm th ba 31-3, Gordon Duguid, phát ngôn nhân b Ngo i giao M nói: “Ng i Iran không h đóng m t vai trò h u ích nào Afghanistan”. Nh ng ông t ý hy v ng s hi n di n c a các đ i bi u Iran trong cu c H i ngh có nghĩa là tình th s thay đ i. T ng th ký NATO Jaap de Hoop Scheffer đã thôi thúc M và các n c h i viên khác c a kh i liên minh này khích l Iran t n công b n Taliban Afghanistan. Ông cũng nói Nga không mu n th y có s tr i đ y tr i c a H i giáo duy căn Afghanistan. Năm 1989, H ng quân Xô Vi t đã ph i b Afghanistan ch v n c v b du kích H i giáo đánh phá đ đ i.

Đ i đa s dân Iran là Shi-a đã t lâu ch ng l i b n Taliban Afghanistan v n là dân Sun-ni duy căn cũng nh trum kh ng b Osama bin Laden. Cho đ n nay Iran đã cho phép m t s l n dân

tän Afghanistan vät biên chäy qua lãnh thä Iran. Teheran cũng đang chiän đäu chäng nän buôn läu nha phiän tä Afghanistan đang tràn vào Iran qua đäng biên giäi phía Tây dài đän 930 cây sä. Tuän träc Täng Thäng Obama đã nói đän mät chiän läc mäi chäng bän Taliban & Afghanistan. Hiän nay NATO có khoäng 70,000 quân & Afghnistan, trong đó khoäng mät näa là quân Mä. TT Obama đã täng nói sä tăng thêm quân Mä & đây đä lên täi khoäng 60,000 ngäi. Ông cũng đä liäu cho hàng trăm chuyên gia dân sä và gia tăng viän trä phát triän cho näc này. & đây có mät đäu trùng häp väi äc nguyän cäa Iran. Đä cät đät nguän tài trä cho phiän loän Taliban và bän al-Qaida, các giäi i chäc Mä đã đät kä hoäch mä mät chiän đäch mäi tiäu trä nän träng trät và buôn bán nha phiän täi Afghanistan, muän tràn qua cä Iran. Chính vì thä ngay trong buäi häp đäu cäa häi nghä quäc tä The Hague, ông Mohammad Akhoundzadeh tuyên bä Iran sä giúp näc Afghanistan tiäu trä nän buôn bán và träng ma túy, cũng nhä giúp đät näc nghèo khä này xây đäng läi. Đây là đäu hiäu khä quan cho thäy sä có nhäng bäc tiän đä cäi thiän mäi quan hä giäa Mä và Iran.

Mät khác TT Obama cũng quan tâm đän tình hình & Pakistan (Häi Quäc), đa sä theo hä Sun-ni & biên giäi phía Đông Afghanistan. Täi đây nän khäng bä đã bùng nä đä đäi trong tuän qua cho đän đäu tuän này. Đä đäng cäa Taliban đã chiäm mät vùng thäng cänh du läch & Tây Bäc Häi. Gän vùng này là nhäng bä täc thiäu sä säng gän nhä đäc läp, tä lâu các giäi i chäc Mä nghi bin Laden và bä hä län trän & vùng này. Đäp loän Taliban & Afghanistan là tiäu trä đäc bän Taliban đang gây räi & Häi, tä đó & nä đänh Häi Quäc đä truy lùng bän đäu não khäng bä. Täi The Hague, Ngoäi träng Hòa Lan Maxime Verhagen nói näc ông có khoäng 1,600 quân & Uruzgan, mät tänh & miän Nam Afghanistan. Trong mät cuäc häp báo, ông nói Häi nghä quäc tä & đây không chä bàn đän chiän phí hay quân sä & Afghanistan, mà đät näng vän đä chiän läc đä đäm läi hòa bình và & nä đänh cho näc này. Tôi thäy sä chuyän häng đó rät có ý nghĩa. Thay vì nói đän chäng khäng bä hoài hoài đän mäi mäm, hãy nói đän hòa bình và & nä đänh, täc đäm läi an bình cho dân Ấp-Ga. Kä nào chäng läi sä an bình đó, kä cä khäng bä, đäu là kä thù cäa thä giäi i chä không phäi cäa riêng mät näc nào nào hay mät dân täc nào. Väy cä thä giäi i đäu có bän phän góp säc chäng kä thù chung đó.